

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILUVCHI ORGANLAR BILAN O'ZARO HAMKORLIGI

Saparov Sardor Xayrullo o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar
profilaktikasi faoliyati ixtisosligi bo'yicha tahsil olayotgan 3-
o'quv kursi 315-guruh kursanti

G'aniyev Farrux Taxirjanovich

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar
profilaktikasi faoliyati kafedrasida katta o'qituvchisi Toshkent,

100197, O'zbekiston, e-mail: fargan77@bk.ru

orcid.org/0009-0005-2423-050X

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14605067>

ARTICLE INFO

Received: 2nd January 2025

Accepted: 4th January 2025

Published: 6th January 2025

KEYWORDS

*Ekologiya, ekologik xavfsizlik,
ekologik xavf-xatarlar, integratsiya,
ekologik huquqbuzarlik, atrof-
muhitni asrashning muhim jihatlari,
ekologik xavflar, ekologik
favqulodda vaziyatlar, ekologik
risklarni minimallashtirish.*

ABSTRACT

*Ushbu maqolada profilaktika inspektorining
ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi
organlar bilan o'zaro hamkorligining ahamiyati,
istiqbollari va asosiy yo'nalishlari yoritiladi.*

Hozirgi kunda ekologik muammolar dunyo bo'ylab har bir davlatni xavotirga solib, atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan choralarning ahamiyatini orttirgan. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida amalga oshirilayotgan ishlar faqat hukumat organlari tomonidan emas, balki barcha jamoatchilikning va maxsus mutaxassislarning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan amalga oshiriladi. Shulardan biri bo'lmish profilaktika inspektorlari ekologik xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular nafaqat ekologik qonunbuzarliklarni aniqlash va oldini olish, balki ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi organlar bilan o'zaro hamkorlikda ishlash orqali atrof-muhitni asrashga hissa qo'shadi.

Ekologik muammolar, ayniqsa sanoat rivojlanishi, qurilish, qishloq xo'jaligi faoliyati va shaharsozlik kabi sohalarda tez-tez yuzaga keladigan ifloslanish va ekologik xavf-xatarlar bilan bog'liq. Bu muammolarni hal etish uchun nazorat qilish va oldini olishning samarali tizimi zarur. Profilaktika inspektorlari aynan shu tizimning muhim bo'g'inlaridan biri sifatida faoliyat yuritadilar. Ular:

- Ekologik qonunlar va normativ hujjatlarni amaliyotga tatbiq etishda;
- Atrof-muhitni ifloslantiruvchi faoliyatlarni aniqlashda;
- Ekologik xatarlarni oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Biroq, ularning barchasi mustahkam hamkorlik va integratsiya asosida amalga oshiriladi. Profilaktika inspektorlari ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi organlar bilan birgalikda ishlash orqali samarali natijalarga erishadilar.

Profilaktika inspektorining ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi organlar bilan o'zaro hamkorligi bir nechta asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

Profilaktika inspektorlari, ekologiya organlari tomonidan o'rnatilgan monitoring tizimlaridan foydalangan holda, atrof-muhit holatini doimiy ravishda kuzatib boradilar. Ekologiya organlari tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlar, laboratoriya tahlillari va boshqa ilmiy-texnik vositalar profilaktika inspektorlarining o'z faoliyatini samarali tashkil etishlariga yordam beradi. Bu hamkorlik orqali:

- Atmosfera havosi, suv va tuproq ifloslanishining oldini olish;
- Ekologik xavflarni aniqlash va ularni bartaraf etish mumkin bo'ladi.

Profilaktika inspektorlari ekologik huquqbuzarliklarni aniqlash va oldini olishda ekologiya organlari bilan birgalikda ishlaydilar. Ekologiya organlari tomonidan amalga oshirilgan tekshiruvlar va nazorat tadbirlari natijasida, profilaktika inspektorlari esa mavjud ekologik qonunbuzarliklarni aniqlaydi va ularga qarshi choralar ko'radi. Bu jarayonlar o'zaro ma'lumot almashish, qo'shma tekshiruvlar o'tkazish va boshqa huquqiy choralardan iborat bo'ladi.

Atrof-muhitni asrashning muhim jihatlaridan biri bu — aholi orasida ekologik xabardorlikni oshirishdir. Profilaktika inspektorlari va ekologiya organlari birgalikda ekologik ta'lim va ommaviy tushuntirish ishlarini amalga oshiradilar. Bu jarayonda:

- Ekologik qonunlarni va standartlarni targ'ib qilish;
- Ekologik xavflarni oldini olish bo'yicha tadbirlar o'tkazish;
- Jamoatchilikni atrof-muhitni asrashga rag'batlantirish kabi faoliyatlar yo'lga qo'yiladi.

Ekologik favqulodda vaziyatlar masalan, kimyoviy ifloslanish, suv oqimlarining to'kilishi yoki sanoat halokatlari yuzaga kelganida, profilaktika inspektorlari ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qiluvchi organlar bilan tezkor hamkorlik qilib, muammoni hal qilishga intilishadi. Ular:

- Favqulodda vaziyatlarga tayyorlikni oshirish;
- Favqulodda yordam ko'rsatish va vaziyatni nazorat qilishda birgalikda harakat qilishadi.

Ekologik muhofazani ta'minlashda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Profilaktika inspektorlari va ekologiya organlari yangi ekologik texnologiyalarni tatbiq etishda bir-birini qo'llab-quvvatlashadi. Bu texnologiyalar, masalan:

- Suvni tozalash, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik xavflarni kamaytirish texnologiyalarini o'z ichiga oladi;
- Sanoat chiqindilarining ekologik zararini kamaytirish bo'yicha hamkorlik amalga oshiriladi.

Profilaktika inspektorlari va ekologiya organlari o'rtasidagi samarali hamkorlik bir nechta afzalliklarga ega:

- Muammolarni tezda aniqlash va bartaraf etish;
- Qonunbuzarliklarni kamaytirish va ekologik xavfsizlikni oshirish;
- Resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhitni saqlash.

Bundan tashqari, bu hamkorlik ekologik tizimlarning barqarorligini ta'minlash va ekologik risklarni minimallashtirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, profilaktika inspektorlari va ekologiya organlari o'rtasidagi hamkorlik atrof-muhitni asrash va ekologik xavfsizlikni ta'minlashda juda muhim o'rin tutadi. Bu hamkorlik nafaqat ekologik huquqbuzarliklarni oldini olishga, balki ekologik ta'lim va tushuntirish ishlarini kuchaytirishga ham yordam beradi. Ekologiya organlari bilan o'zaro samarali hamkorlik orqali, profilaktika tizimi yanada kuchayadi va natijada barqaror ekologik muhit yaratishga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // URL: [http://www.lex.uz.](http://www.lex.uz;);
2. O'zbekiston Respublikasining Yer kodeksi // URL: [http://www.lex.uz.](http://www.lex.uz;);

3. O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksi // URL: [http://www.lex.uz.](http://www.lex.uz;);
4. O'zbekiston Respublikasining 2016 yil 16 sentabrdagi "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni // URL: [http://www.lex.uz.](http://www.lex.uz;);
5. O'zbekiston Respublikasining 2014-yil 14 maydagi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni // URL: [http://www.lex.uz.](http://www.lex.uz;)
1. G'aniev F. T. Turkiya respublikasi: tabiyati, madaniyati va an'analari //Results of National Scientific Research International Journal. – 2024. – T. 3. – №. 3. – C. 101-116.
2. G'aniev F. T. O'zbekistonda inson huquqlarini himoya qilish milliy preventiv mexanizmi //Results of National Scientific Research International Journal. – 2024. – T. 3. – №. 3. – C. 84-90.
3. Ganiyev F., Ganiyeva G. O'g'irlik haqida tushuncha, o 'g 'irlikning psixologik genezisi va mehanizmlari //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 43-47.
4. Ganiyev F., O'zoqboyev S. Voyaga yetmaganlar tomonidan sodir qilinadigan jinoyat ishlarini yuritish //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 12 Part 2. – С. 131-134.
5. Ганиев Ф. Ўғирлик жиноятларининг профилактикаси тушунчаси ва турларига оид айрим мулоҳазалар //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 37-42.
6. Ганиев Ф. Т. Ўғирлик жиноятининг жиноят-ҳуқуқий жиҳатлари ва олдини олишга доир фикр-мулоҳазалар //Results of National Scientific Research International Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 301-313.
7. Ганиев Ф. Профилактика инспекторлари томонидан ўғирликларнинг олдини олиш фаолиятини ташкил этиш йўналишлари //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 159-162.
8. Ганиев Ф. "Обод ва хавфсиз маҳалла" тамойилига асосланган тизимни жорий этишда фуқоролар йиғинларини фаолиятини тизимли йўлга қўйиш //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 3. – С. 96-98.
9. Ганиев Ф. Ахборот хавфсизлиги ҳамда муҳофазаси таъминланганига қарамасдан содир этиладиган жиноятлар //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 1. – С. 129-138.
10. Taxirjanovich G. F., Qizi M. F. M. EKOLOGIYA SOHASIDAGI HUQUQBUZARLIKLARNING O 'ZIGA XOSLIGI //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2024. – Т. 1. – №. 4. – С. 8-10.
11. Ganiyev F., O'zoqboyev S. ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ЖИНОЯТЧИЛИГИГА ҚАРШИ КУРАШИШ ВА ОЛДИНИ ОЛИШ-ДАВР ТАЛАБИ //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 12 Part 2. – С. 125-130.
12. Ganiyev F., Ganiyeva G. O 'G 'IRLIK JINOYATI TUSHUNCHASI VA PROFILAKTIKASI //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 173-177.
13. G'aniyev F. PREVENTION OF OFFENSES RELATED TO RELIGIOUS EXTREMISM //Science and Innovation. – 2022. – Т. 1. – №. 7. – С. 125-128.
- G'Aniyev, F. "DINIY EKSTERIMIZM BILAN BOG'LIQ BO'LGAN QONUNBUZARLIKLARNING PROFLAKTIKASI." *Science and innovation* 1.C7 (2022): 125-128.
14. G'aniev F. T. O 'ZBEKISTONDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MILLIY PREVENTIV MEXANIZMI //Results of National Scientific Research International Journal. – 2024. – Т. 3. – №. 3. – С. 84-90.
15. Нарзиев Ш. З. и др. КИБЕР-ЖИНОЯТЧИЛИК ВА УНГА ҚАРШИ КУРАШИШ //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 44. – №. 2. – С. 9-13.
16. Нарзиев Ш. З. Профилактика инспекторларининг илгари судланган шахслар билан ҳуқуқбузарликларнинг якка тартибдаги профилактикаси чора-тадбирларини

амалга ошириш фаолияти ҳақида айрим масалалар //zamonaviy fan, ta'lim va ishlab chiqarish muammolarining innovatsion yechimlari. – 2022. – С. 159-162.

17. Нарзиев Ш., Абдумаликов Р. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИНИНГ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРДАН ЖАБРЛАНГАН ШАХСЛАР БИЛАН ИШЛАШ ФАОЛИЯТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ //Инновационные исследования в науке. – 2024. – Т. 3. – №. 4. – С. 63-70.

18. Нарзиев Ш., Омонов Н. ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ТАЯНЧ ПУНКТЛАРИ НЕГИЗИДА ҲАМКОРЛИКНИ ҲУҚУҚИЙ ТАЪМИНЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ //Development of pedagogical technologies in modern sciences. – 2024. – Т. 3. – №. 7. – С. 184-188.

19. Нарзиев Ш., Қодирова И. БАРКАМОЛ, ЖИСМОНИЙ ВА РУҲИЙ СОҒЛОМ ШАХСНИ ТАРБИЯЛАШДА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН ЎҚУВ-ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИНИНГ ЎРНИ //Академические исследования в современной науке. – 2024. – Т. 3. – №. 20. – С. 152-155.

20. Нарзиев Ш., Зокиров Н. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ВА ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ БЎЙИЧА ФАОЛИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР //Академические исследования в современной науке. – 2024. – Т. 3. – №. 20. – С. 156-164.

21. Нарзиев Ш., Абдулҳакимов Ж. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ АХБОРОТ ТАҲЛИЛ ВА РЕЖАЛАШТИРИШ ФАОЛИЯТИ //Академические исследования в современной науке. – 2024. – Т. 3. – №. 14. – С. 80-87.

22. Нарзиев Ш., Ибадуллаев Д. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИНИНГ НАЗОРАТСИЗ ВА ТАРБИЯСИ ОҒИР БЎЛГАН ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР БИЛАН ИШЛАШ ФАОЛИЯТИ ҲАМДА УНИНГ БУГУНГИ КУНДАГИ АҲАМИЯТИ //Инновационные исследования в науке. – 2024. – Т. 3. – №. 5. – С. 125-131.

23. Нарзиев Ш., Усмонов М. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ СУРИНКАЛИ ИЧКИЛИККА РУЖУ ҚЎЙГАН ШАХСЛАР БИЛАН ИШЛАШ ФАОЛИЯТИ //Академические исследования в современной науке. – 2024. – Т. 3. – №. 19. – С. 5-12.

24. Нарзиев Ш., Мирзаикромов Ф. ЭКОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР СОДИР ЭТИЛИШИ САБАБЛАРИ ВА УЛАРГА ИМКОН БЕРГАН ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ //Академические исследования в современной науке. – 2024. – Т. 3. – №. 20. – С. 147-151.